

Styrelsen	2021-04-22
Handling nr	7.2
Handläggare	Sara Frank
Daterad	2021-04-16
Reviderad	

Till
Styrelsen för Västtrafik AB

Ekonomisk rapport per mars samt prognos 2 för 2021

Månadskommentarer 2021-3 bifogas.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Med anledning av nedanstående föreslås styrelsen besluta

- att godkänna ekonomisk rapport per mars samt prognos 2 för 2021, samt
- att ge VD i uppdrag att föra dialog med ägaren avseende finansiering av årets avvikelse.

Skövde dag som ovan

Lars Backström

Sara Frank

Månadskommentar 2021-03

Västtrafik AB

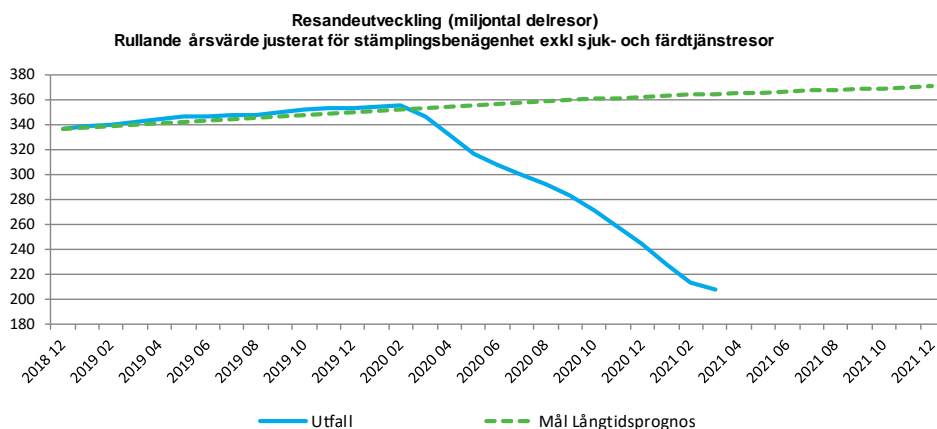

1 Verksamhet

Trafikförsörjningsprogrammet, som beslutas av regionfullmäktige, pekar ut den långsiktiga strategiska inriktningen för kollektivtrafikens utveckling. Västtrafiks affärsplan pekar ut fokusområden för att uppnå förflyttning mot de styrande mål som trafikförsörjningsprogrammet anger.

Uppdrag för 2021 är tydligt, under pågående pandemi behöver Västtrafik i första hand fokusera på åtgärder som syftar till att stödja folkhälsomyndighetens riktlinjer och leverera en stabil och pålitlig kollektivtrafik under rådande förhållanden. Det är den överordnade prioriteringen i uppdraget för 2021. När restriktionerna lyfts behöver Västtrafik noga följa resandeutvecklingen och påbörja en successiv omställning till ändrat resande och därmed ny ekonomisk nivå. Bedömningen är att nya resvanor leder till en långsiktig minskning av efterfrågan vilket innebär att verksamheten behöver anpassas till det nya normalläget. Anpassningar ska göras med inriktningen att de långsiktiga målen till 2035 i trafikförsörjningsprogrammet uppnås. Det övergripande målet för Västtrafik är att öka andelen hållbart resande.

1.1 Andelen hållbara resor ska öka i hela Västra Götaland

Kollektivtrafikens marknadsandel har legat ganska stabilt på 32 – 33% under 2018 och 2019. Pandemin har medfört att marknadsandelen har sjunkit sedan våren 2020 och ligger nu på en nivå om ca 20%.

Resandet 2021 fortsätter på den låga nivå som har rapporterats sedan de skärpta restriktionerna fastställdes vid månadskiftet oktober/november 2020. Resandet under första kvartalet 2021 visar på en minskning med -43% jämfört med samma kvartal föregående år och -48% jämfört med 2019.

Minskningen till följd av Covid-19 syns på samtliga trafikslag och över hela regionen. Tågtrafiken har en något högre resandeminskning på ca -50%, medan övriga trafikslag förutom anropsstyrd trafik ligger kring -43%. Anropsstyrd trafik har den lägsta resandeminskningen med -18% jämfört med samma kvartal föregående år.

Västtrafiks fokus och uppdrag under pandemin är att fortsätta bedriva kollektivtrafik i så normal utsträckning som möjligt samt att se till att trafiken kan köras i den omfattning som behövs för att minska risken för trängsel.

1.2 Delmål 1 - God geografisk tillgänglighet

Genom att arbeta långsiktigt med prioriterade stråk, som har beslutats med bred förankring mellan kommunerna och Västra Götalandsregionen, skapas en robusthet som bidrar till en ökad pålitlighet och förtroende för kollektivtrafiken från resenärerna. Större orter inom regionen knyts samman och på så sätt blir det enklare att arbets- eller studiependla för de som inte bor och arbetar eller studerar på samma ort. För att underlätta pendlingsmöjligheter för de som vill resa mellan landsbygd och stad är både pendelparkeringar och ett grundläggande utbud av kollektivtrafik på landsbygden av stor vikt. Bedömningen är att pandemin långsiktigt innebär en minskad efterfrågan. Takten på fortsatt utveckling kommer att behöva anpassas och följas upp under 2021.

1.3 Delmål 2 - Enkel, trygg och inkluderande

Att hela resekedjan fungerar är något som är viktigt för alla resenärer. För barn, äldre och personer med funktionsnedsättning kan detta vara avgörande för att de ska kunna och vilja resa med kollektivtrafiken. I Västtrafiks handlingsplan för kollektivtrafik på jämlika villkor beskrivs mål och delmål med efterföljande åtgärder för ökad tillgänglighet i vår trafik, för alla resenärsgupper.

Under 2021 fortsätter förankrings- och utvecklingsarbetet kopplat till föreslagna åtgärder i handlingsplanen. Västtrafik kommer behöva utveckla och prioritera bland de åtgärder som föreslås i handlingsplanen, eftersom flera områden både är komplexa och kräver breda insatser inom Västtrafiks verksamhet. Västtrafik ser en utmaning i att hålla planerad takt för genomförandet av de åtgärder som krävs enligt handlingsplanen, då vissa områden kräver relativt stora insatser samtidigt som bedömningen för 2021 är att tillgängliga resurser kommer vara begränsade.

Arbetet med att tillgänglighetsanpassa de prioriterade hållplatserna kommer fortsätta under 2021 i samverkan mellan Västtrafik och Västfastigheter. Under hösten 2020 genomfördes en översyn och uppdatering av hållplatslistan och en uppdatering av tillgänglighetsriktlinjer för hållplatserna startades. Detta arbete kommer pågå under 2021. Västtrafik tar en aktiv roll gentemot Trafikverket och kommunerna i syfte att få prioritet på de åtgärder som åligger väghållaren på utpekade hållplatser.

1.4 Delmål 3 - Låg miljöpåverkan

Den i särklass viktigaste åtgärden för Västtrafik, för att kunna erbjuda en hållbar resa och att nå miljömålen, är att ställa omfattande miljökrav vid upphandling av fordon och trafik. Västtrafik har arbetat länge med att ställa långtgående miljökrav i upphandlingar där krav på ett aktivt miljöarbete hos leverantörer ingår. Utöver detta ställer Västtrafik miljökrav i trafikavtalen där krav på miljöledningssystem och verksamhetsrutiner som skall

minimera miljöpåverkan ingår. För att kunna följa utvecklingen är det en förutsättning att följa upp ställda miljökrav samtidigt som leveransen enligt Västtrafikmodellen säkerställs. Uppföljningsarbetet pågår under 2021 med bland annat revisioner hos anlitade trafikföretag.

Det övergripande miljömålet för Västtrafik är en minskning av koldioxidutsläppen med 90% till 2035. Västtrafiks miljö- och klimatplan beskriver de åtgärder som krävs för att nå målen, en storskalig elektrifiering kommer vara nödvändig. När klimatmålet kommer målen om minskade utsläpp av kväveoxider och partiklar, minskad energianvändning och minskat buller också att nås.

Arbetet med kommande förstudier och upphandlingar av trafik pågår under 2021 och miljökrav i enlighet med miljö- och klimatplanen kommer ställas.

Pandemin har lett till en kraftig minskning av antalet resenärer. Samtidigt har vi bibehållit mängden trafik och satt in extra trafik för att minska risken för trängsel. Det har lett till att koldioxidutsläppen räknat per person-kilometer inte minskat i takt likt tidigare fram till 2019. Åtgärder enligt miljö- och klimatplanen pågår som planerat.

2 Personal

Nettoårsarbetare volymförändring jmf motsvarande månad föreg. år.

Västtrafik har 420 nettoårsarbetare per den siste mars 2021 jämfört med 403 motsvarande tidpunkt föregående år.

Till följd av rådande omständigheter kopplat till Covid-19 har anställningsprövning införts och ställningstagande till rekrytering görs av utsedd beslutsgrupp. Prövningsförfarande gäller även för konferenser, ej verksamhetskritiska utbildningar, resor samt representation, varav de sistnämnda får beslutas av enhetschef (chefer i Västtrafiks högsta ledningsgrupp).

Västtrafik följer Folkhälsomyndighetens och Västra Götalandsregionens rekommendationer. Varje chef bedömer möjligheten till distansarbete hemifrån för sina respektive medarbetare. Västtrafiks kontor hålls öppna som vanligt och under förutsättning att man känner sig fullt frisk är man välkommen att ta sig in till kontoren. Vi har 30-talet medarbetare som arbetar hemifrån till följd av att man själv är riskgrupp alternativt lever ihop med någon som är i riskgrupp. Västtrafik följer veckovis sjukfrånvaron och vi noterar att vi har en lägre sjukfrånvaro än normalt. Då många av våra medarbetare distansarbetar heltid alternativt del av sin arbetstid har Västtrafik infört extra åtgärder för att säkerställa medarbetarnas arbetsmiljö. Exempelvis förses medarbetare med nödvändig IT-utrustning (t ex skärm och headset för Teams-möten), säkerställande av stabilare och bättre Teams-miljö samt friskvårdsaktiviteter online som t ex yoga och funktionell träning. För de medarbetare som tillhör riskgrupp säkerställer vi även att kontorsstol och i viss mån även höj- och sänkbart skrivbord finns tillgängligt för distansarbete (från hemmet). Utifall övriga medarbetare har likvärdiga önskemål prövas behoven. Vi uppmuntrar dessutom till dagliga promenader samt sociala möten digitalt med kollegor.

Under våren fortsätter arbetet med pulsmätningar. Resultatet från mätningar

som har genomförts visar att det fungerar bra för flertalet medarbetare att arbeta hemifrån, både i relationer och kommunikation med kollegor och med chefer. Mätningarna visar även på upplevd tydlighet i vad som förväntas av medarbetare. En viss oro kring framtiden framkommer dock, liksom signaler om en ökad mötesintensitet till följd av distansarbetet.

Skapa attraktiva arbetsplatser och förbättra möjligheterna till karriär- och kompetensutveckling

Västra Götalandsregionen liksom Västtrafik arbetar långsiktigt och målmedvetet med arbetsgivarvarumärket, framförallt med fokus på kompetensförsörjningens fem delar, att attrahera, rekrytera, utveckla, behålla och avveckla kompetens. Det är ett långsiktigt mål som kräver uthålligt arbete, ett arbete som byggs från grunden av chefer och medarbetare med fokus på att vara ett kunddrivet företag.

För att bli framgångsrika i Västtrafiks uppdrag krävs att företaget är en attraktiv arbetsgivare, har attraktiva arbetsplatser och kommunicerar på ett bra sätt, internt och externt. Västra Götalandsregionens målbild och viljeinriktning delas av Västtrafik.

Vi ser en stark koppling till att arbeta strukturerat och aktivt med inkludering och koppling till innovation, attraktiv arbetsgivare och hållbarhet. Västtrafik satsar mycket på att ta steg mot en hållbarare arbetsplats samt att ha en inkluderande kultur. I forskning såväl som i interna medarbetarundersökningar framkommer att medarbetare föredrar arbetsgivare där ett inkluderande förhållningssätt är en tydlig värdering och riktning och att arbeta med inkludering, mångfald och jämlikhet i allt högre utsträckning också är en employer branding-aktivitet.

Under 2021 har vi till följd av pandemin fått omprioritera vårt varumärkesarbete. Vi har dock med annan ambitionsnivå fortsatt arbetet med praktikanter via Jobbsprånget samt vårt arbete med Angereds-utmaningen, vidareutvecklingen av onboarding, digitalisering av arbetsplatsen samt aktiviteter via Västtrafiks HR-råd 9 000. Under detta kommer vi även att låta flera av våra HR-processer genomlysas av ett inkluderingsperspektiv för att utmana oss i vårt fortsatta arbete att bli en attraktivare arbetsgivare.

Arbetet med kompetensplaneringen, och då framförallt den strategiska planeringen, har senaste åren fokuserat på arbetet med utformningen av och förflyttningen mot vår målbild för ledarskapet och medarbetarskapet. Arbetet syftar framförallt till att alla medarbetare ska ha förståelse för sin roll i att uppnå Västtrafiks kundlöfte. Medlet för att nå målet är ledarskapet. Vad avser andelen anställda som har en plan för kompetensutveckling har Västtrafik sedan flera år tillbaka ett uttalat krav kring detta i samband med vår medarbetaruppföljning.

Sedan flera år tillbaka arbetar Västtrafik aktivt med att identifiera kärnkompetenser, dvs vilka kompetenser måste vara anställda och vilka kompetenser kan tillfälligt förstärkas genom att hyras in via vår konsultförmedlingstjänst. Västtrafiks mål och uppdrag innebär att behovet av att kompetensväxla löpande ses över, ett arbete som även fortsätter nästa år.

Som stöd för vår fortsatta kompetensplanering har en lär- och utbildningsplattform (LMS) införts vilket Västtrafiks ser som ett verktyg i det viktiga arbetet med digitaliseringen av våra utbildningar och medarbetaruppföljningar under nästkommande år.

3 Ekonomi

3.1 Ekonomiskt resultat

Västtrafik redovisar ett resultat före driftsbidrag för perioden jan - mars 2021 motsvarande -1 499 mnkr, vilket ger en negativ avvikelse mot budget med cirka -45 mnkr.

Prognos 2 är upprättad utifrån en annorlunda modell än vad Västtrafik brukar använda. Utifrån situationen med Covid-19 och dess konsekvenser är det svårt att göra bedömningar och avgränsningar i ekonomiska frågeställningar. Prognos 2 ska därför, snarare ses som en scenario-beskrivning än en sedvanlig prognos.

Utgångspunkten och beskrivning av de ekonomiska konsekvenserna utgår ifrån att nuvarande situation med Covid-19 råder till maj och delvis under sommaren med återgång till budgeterat läge i september.

Utöver det ingår även sedvanliga prognosbedömningar. Prognos 2 motsvarar en negativ avvikelse mot budget med -663 mnkr. Regeringen har nu beslutat om statsbidrag motsvarande 3 mnkr för 2021. Kraven för statsbidraget kommer för 2021 inte bara omfatta intäktsbortfall utan också utifrån hur regionerna upprätthåller turtätheten i kollektivtrafiken under pandemin. Ytterligare detaljer är i dagsläget oklart.

Totalt sett kommer Västtrafik vid slutet av året redovisa ett negativt resultat. Budget 2021 är en återhållsam budget där Västtrafik åtgärdat drygt hälften av den miljard som intäktsminskningen innebär. Tillförs externa medel exempelvis statsbidrag kan situationen förbättras, men i övrigt kommer den negativa avvikelsen att kvarstå. Västtrafik har vid ingången av året drygt 590 mnkr i obeskattade reserver att lösa upp.

Resultaträkning (Belopp i mnkr)	Ack utfall mars, 2021				Prognos 2, 2021			
	Ack mars	Budget ack mars	Utfall - Budget	Avvik % B21	Prognos 2, 2021	Budget 2021	Prognos - Budget	Avvik % B21
Biljettintäkter	512	668	-156	-23,3%	2 295	2 657	-362	-13,6%
Övriga rörelseintäkter	390	383	8	2,0%	1 554	1 530	24	1,6%
Kostnader	-2 402	-2 506	105	4,2%	-9 932	-9 612	-320	-3,3%
Resultat före finansnetto	-1 499	-1 455	-44	-3,0%	-6 083	-5 425	-658	-12,1%
Finansiellt netto	0	0	0		1	1	0	0,0%
Resultat före driftsbidrag	-1 499	-1 455	-44	-3,0%	-6 082	-5 424	-658	
Driftsbidrag	1 354	1 356	-2		5 419	5 424	-5	
Resultat efter Driftsbidrag	-144	-99	-45		-663	0	-663	

3.2 Utfall januari-mars 2021 jämfört med budget

Totalt visar Västtrafik ett utfall för perioden som är sämre än budget med -45 mnkr. Biljettintäkterna avviker negativt med -156 mnkr, samtidigt som kvartalets kostnads massa motverkar större delen av avvikelsen med +105 mnkr.

Avvikelserna i tabellen nedan avser nettoeffekter. Det medför att posterna ibland avser både intäkter, kostnadsminskningar och kostnadsökningar.

Sammanfattning av avvikelser mellan Ack utfall mars - Ack budget 2021 mars

(Belopp i mnkr)

Intäkter	-156
Index	29
Förändrat resande	8
Tågkstn	-9
Upphandling/omförhandling	13
Trängselvärdar/viseringsvärdar	-6
Övrigt	76
Summa avvikelser	-45

Biljettintäkterna avviker negativt mot budget med -156 mnkr. Intäktsmassan präglas helt av effekterna av pandemins påverkan på samhället. Västtrafik har sänkt intäktsbudgeten 2021 men effekterna utifrån de än hårdare restriktioner som infördes i november 2020 påverkar intäkterna negativt. Den allmänna kostnadsutvecklingen, (index) avviker positivt i början av året (+29 mnkr).

Förändrat resande påverkas av minskat resande som en effekt av Covid-19 och därmed minskade resandeincitamentet. Samtidigt förstärker Västtrafik trafiken i syfte att förhindra trängsel vilket ökar kostnaden (-12 mnkr).

Tågstnaderna avviker negativt på grund av ökade underhållskostnader med mera (-9 mnkr).

Upphandling/omförhandling avviker positivt då bl a införandet av trafik 2021 medfört lägre kostnader än budgeterat.

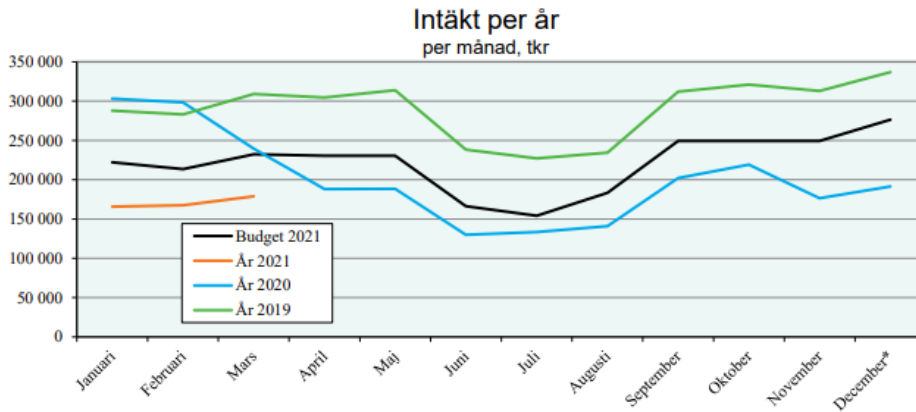
Västtrafik har för närvarande behov av mer personal kring trafiken för att informera och hjälpa kunderna tillrätta som exempelvis trängselvärdar (-6 mnkr).

Övrigt (+76 mnkr) är ett antal poster som i vissa fall avser diverse periodiseringar. Kostnaderna kommer inträffa, men senare under året. Det avser kostnader som ersättningstrafik (+8 mnkr), ökat antal tilläggsavgifter (+7 mnkr), trafikförändringar (+6 mnkr), försäljningsomkostnader (+ 4 mnkr) med mera.

3.3 Intäktsutveckling - utfall

Biljettintäkterna för perioden januari – mars avviker negativt mot budget med -156 mnkr vilket är en fortsättning på den låga nivå som har rapporterats sedan de skärpta restriktionerna från månadsskiftet oktober/november 2020.

Jämfört med budget tappar Västtrafik ca -50 mnkr/månad så länge befintliga restriktioner kvarstår. Resandet har utvecklats negativt med en minskning motsvarande -43% för första kvartalet.

I jämförelse med föregående år har intäkterna för perioden minskat med -39 %. I jämförelse med 2019 avviker intäkterna negativt med -42%. Minskningen syns i alla kanaler och alla biljettslag även om tappet nu är större på periodbiljetter.

(Januari och februari 2020 var månader då effekterna av pandemin ännu inte påverkat resultatet).

3.4 Helårsprognos jämfört med budget

Västrafik har, som tidigare beskrivits, som prognos 2 upprättat ett scenario med **utgångspunkten att nuvarande situationen med Covid-19 råder till maj och delvis under sommaren med återgång till budgeterat läge i september**. Utöver det ingår även sedvanliga prognosbedömningar. Prognos 2 för helåret 2020 motsvarar en negativ avvikelse mot budget med -663 mnkr. Det finns inget antagande avseende statsbidrag medtaget i prognosen då detaljerna för utformning av kraven ännu är oklara.

Avvikelserna i tabellerna nedan avser nettoeffekter. Det medför att posterna ibland avser både intäkter, kostnadsminskningar och kostnadsökningar.

Sammanfattning av avvikelser mellan Prognos 2 - Budget

(Belopp i mnkr)

Intäkter	-362
Odefinierat besparingskrav	-370
Index	-5
Förändrat resande	19
Spårvagnskstn	-10
Tågkstn	-15
Upphandling/omförhandling	41
Skyddsglas fordon	-15
Trängselvärdar/viseringsvärdar	-14
Övrigt	68
Summa avvikelser	-663

Intäkterna förväntas avvika med ca -362 mnkr på helåret 2021. Budgeten i sig innebar en reduktion av intäkterna jämfört tidigare år med ca 1 mdr, utöver det påverkar nu de skärpta restriktionerna. Efter sommaren förväntas en mer tydlig resandeökning för att avsluta året på en nivå motsvarande ca 20% av tidigare års resande.

Västtrafik har i prognosen lyft fram de -370 mnkr som redovisades som öppet besparingskrav i budget 2021. Västtrafik ser ingen möjlighet att åtgärda denna negativa effekt 2021.

I prognos 1 gjordes bedömningen att index skulle avvika positivt under året. Tyvärr har bränsleindexen rört sig negativt senaste månaderna. Nu görs bedömningen att nivån motsvarar budget. Bränsleindexen saknar prognoser och det är senast kända värde som utgör bedömningar för resterande del av året (-5 mnkr).

Förändrat resande påverkas också av Covid-19. Det avser dels minskade incitament (+62 mnkr) men som motpost krävs ökad förstärkningstrafik som förväntas köras minst första halvåret i syfte att undvika trängsel (-42 mnkr).

Spårvagns- och tågtrafiken avviker negativt på helåret. Det avser främst ersättningstrafik och för tågen avser det främst underhållet som blir högre under året än budgeterat. (-10 mnkr respektive -15 mnkr).

Upphandling/omförhandling avviker positivt då bl a införandet av trafik 2021 medfört lägre kostnader än budgeterat.

Västtrafik arbetar nu med att succesivt öppna framdörrarna på fordon i regionen. Det kräver bl a skyddsglas vilket medför kostnadsökningar (-15 mnkr). Västtrafik har för närvarande behov av mer personal kring trafiken för att informera och hjälpa kunderna tillrätta som exempelvis trängselvärdar (-14 mnkr).

Övrigt (+76 mnkr) är ett antal olika poster. Det avser kostnader som ersättningstrafik (+8 mnkr), ökat antal tilläggsavgifter (+10 mnkr), trafikförändringar (+8 mnkr), försäljningsomkostnader (+ 7 mnkr) med mera. Utifrån det ekonomiska resultatet råder stark återhållsamhet i verksamheten i syfte att lyfta fram ytterligare positiva effekter.

//